

Ministerie van Defensie
Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage
Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

- Aan:
Minister van Defensie
De Staatssecretaris van Defensie
De Chef Defensiestaf
De Secretaris-Generaal

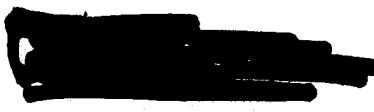

i.a.a. PCDS
SCOCIS
HOZ
DAB
HCZ

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/92/095/4625	27 november 1992

Onderwerp
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 91/92)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in de voormalige Joegoslavische federatie.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

bla

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28 's-Gravenhage	318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

91/92

(Afgesloten 271200 NOV 1992)

Bosnië-Herzegovina

Gevechten zijn de afgelopen dagen gemeld uit het westen van Bosnië-Herzegovina, uit de omgeving van Bihac, en in het dal van de Sava-rivier. Persberichten dat in laatstgenoemde regio een akkoord tussen Kroaten en Serviërs zou zijn bereikt, zijn op geen enkele wijze bevestigd. Kroatische en Moslim-bronnen stelden dat Servische gevechtsgroepen twee grond-grondraketten van het type Luna (Frog) hebben afgevuurd op Orasje aan de Bosnisch-Kroatische grens, maar dit bericht kan evenmin worden bevestigd en lijkt vooral politiek-propagandistische doelen te dienen. Zoals reeds eerder gemeld, had de Bosnische president Izetbegovic vorige week gesteld dat de Serviërs raketten van dit type hadden overgebracht vanuit Banja Luka naar Travnik in centraal-Bosnië. Het is gezien het bereik van dit wapen (max. 70 km), uitgesloten dat deze wapens vanuit Travnik dan wel Banja Luka zouden zijn ingezet tegen Orasje. Eveneens onbevestigd is een Kroatische melding dat een Servische helikopter van het type Gazelle zou zijn getroffen terwijl deze grondaanvallen uitvoerde bij Gradacac, hetgeen een nieuwe schending zou vormen van het verbod op militaire vluchten boven Bosnië-Herzegovina. De strijd bij Sarajevo vertoont een wisselende intensiteit.

De hulpinspanningen van de VN hebben de afgelopen dagen verschillende tegenslagen te verwerken gehad. Zo werd op het vliegveld van Sarajevo, dat na een korte onderbreking wegens gevechten weer is opengesteld, een Frans vliegtuig met hulpgoederen getroffen, al was hier naar verluidt geen sprake van opzet. Een Belgisch konvooi met bestemming Gorazde is geruime tijd opgehouden nadat een begeleidend pantservoertuig op een landmijn was gereden, maar heeft inmiddels Gorazde bereikt. Een ander Belgisch konvooi met hulpgoederen voor Srebrenica werd door Servische gevechtsgroepen tegengehouden aan de Bosnisch-Servische grens. De UNPROFOR-bevelhebber in Sarajevo, Morillon, heeft nieuwe besprekingen gevoerd met de Servische bevelhebber Mladic, die zouden hebben geresulteerd in toezeggingen voor een veilige doortocht naar Srebrenica. Het betreffende konvooi is echter inmiddels weer tot staan gebracht door een "spontane" volksdemonstratie aan de Servisch-Bosnische grens. Deze incidenten onderstrepen dat UNPROFOR met zijn huidige mandaat en sterkte zijn humanitaire taken feitelijk niet kan uitvoeren. Ook in Genève zijn stemmen opgegaan voor een heroverweging van taken en doelen van UNPROFOR.

In een brief die vermoedelijk afkomstig is van lokale Servische bevelhebbers wordt de burgemeester van Trebinje, het belangrijkste Servische bolwerk in Herzegovina, verzocht de verkoop van alcohol te verbieden. Als redenen werden aangevoerd dat excessief alcoholgebruik de discipline ondermijnt en dronken militairen zelfs de veiligheid bedreigen van de bevolking die zij behoren te beschermen. Dit probleem doet zich ook voor bij milities van andere etnische groeperingen. De brief lijkt aan te geven dat het Servische militaire gezag ernaar streeft de discipline van de Servische eenheden te verbeteren.

Internationale vredesinspanningen

Op uitnodiging van Turkije heeft op 25 november een conferentie van Balkan-staten plaatsgevonden. De deelnemers gaven de VN in overweging troepen te zenden naar "Joegoslavië", omdat de huidige initiatieven van de internationale gemeenschap onvoldoende resultaat zouden hebben. Met betrekking tot Bosnië-Herzegovina sprak de conferentie zich uit voor het vestigen van "beveiligde gebieden" voor vluchtelingen. Ook stelden de deelnemers voor een vredesmacht te stationeren in de voormalig autonome provincies in Servië, Kosovo en Vojvodina, met het oog op de vervolging van de minderheden aldaar. Naast "Joegoslavië", dat niet was uitgenodigd, ontbrak ook Griekenland, dat stelde dat een dergelijke conferentie de vredespogingen van EG en VN zou doorkruisen. In de praktijk kunnen de gespannen Grieks-Turkse verhoudingen, en het feit dat Griekenland relatief goede betrekkingen onderhoudt met Servië, bij de Griekse opstelling een rol hebben gespeeld.

De "Joegoslavische" premier Panic heeft een bezoek gebracht aan Duitsland. De Duitse politieke leiding heeft van hem geëist dat hij zijn invloed zal aanwenden om een einde te maken aan de Servische agressie in Bosnië-Herzegovina. Panic heeft er echter op gewezen dat de Westerse landen zijn verzoek om een verzachting van de sancties, die zijn machtspositie zou hebben versterkt, hebben verworpen, en bovendien zelf ook geen concept hebben voor een oplossing van de oorlog in het voormalige Joegoslavië.

De Iraanse minister van Buitenlandse Zaken Velayati, die momenteel een bezoek brengt aan Zagreb, heeft gesteld dat hij de afgelopen dagen alle Westerse landen die deelnemen aan de luchtbrug op Sarajevo, met uitzondering van de Verenigde Staten, heeft verzocht om mee te kunnen vliegen voor een bezoek aan de Bosnische regering. Allen zouden dit verzoek hebben afgewezen. Velayati schreef dit toe aan het feit dat Iran protesteert tegen "de zwijzaamheid van het Westen jegens de moord op Bosnische Moslims". Hij onderstreepte dat Iran niet deelneemt aan de door UNHCR gecoördineerde hulpverlening, maar de voorkeur geeft aan directe hulpverlening aan de Bosnische regering, bijvoorbeeld door olieleveranties. Iran is bovendien een van de grootste voorstanders van opheffing van het wapenembargo op Bosnië-Herzegovina.

De Britse regering, als voorzitter van de EG, heeft Roemenië, Hongarije en Bulgarije aangespoord actief mee te werken aan de verscherpte controle op naleving van het handelsembargo tegen "Joegoslavië". Dit houdt verband met het vermoeden dat het leeuwedeel van de illegale handel met dat land plaatsvindt over land en via de Donau. Een Brits team dat de Hongaarse douane assisteert bij de controle op grensoverschrijdend verkeer heeft gemeld dat de afgelopen zes weken meer dan 900 vrachtauto's, schepen en treinen met olie voor "Joegoslavië" zijn tegengehouden. Dit betreft echter de situatie van voor de verscherping van de sancties vorige week.

Servië

Hoewel de levensstandaard van de Servische bevolking, mede onder invloed van de internationale sancties, een negatieve tendens vertoont, is er nog geen sprake van zware ontberingen. Toch zijn er aanwijzingen voor een beginnende arbeidsonrust. Zo heeft een aantal, onafhankelijke zowel als door het socialistische bewind gecontroleerde, vakbonden de Servische regering verzocht om afspraken die een groei in de werkloosheid moeten voorkomen en om garanties voor een behoorlijk minimumloon. Er werd bedreigd met een algemenestaking als deze eisen niet zouden worden ingewilligd. De Servische president Milosevic heeft er echter op gewezen dat de verantwoordelijkheid voor de ontberingen van de bevolking bij het (westerse) buitenland ligt. Van zijn kant heeft hij de federale autoriteiten fondsen gevraagd om het groeiend aantal werklozen

financieel te ondersteunen en te voeden. Deze handelwijze onderstreept dat Milosevic de sancties gebruikt om elke schuld voor de economische malaise af te wijzen en de federale overheid verantwoordelijk wil maken voor de leniging van de sociale nood. Een dergelijke benadering is mede door hem gekozen met het oog op de verkiezingen van 20 december a.s.

Kroatië

De Kroatische president Tudjman heeft de CGS van de Kroatische strijdkrachten, Tus, benoemd tot zijn persoonlijke adviseur voor militaire aangelegenheden. Tot zijn opvolger is aangewezen de bevelhebber van de Kroatische eenheden in het Dalmatische kustgebied, Bobetko, die zich de afgelopen maanden heeft onderscheiden in de Kroatische operaties rond Dubrovnik en tevens mede verantwoordelijk was voor het akkoord met de JNA inzake de demilitarisering van het Prevlaka-schiereiland.

De bevelhebber van UNPA-zuid, de Keniaanse generaal Arap Rob, heeft verklaard dat de demilitarisering van de UNPA is opgeschort vanwege voortdurende bestandsschendingen, met name van Kroatische zijde. Deze beschuldiging werd tegengesproken door adm Letica, de bevelhebber van de Kroatische marine. De uitspraak van Arap Rob lijkt er echter op te wijzen dat niet alleen de Serviërs, maar ook de Kroaten het VN-vredesplan doorkruisen.

De voormalige president van de Krajina, Babic, die vorig jaar in een door het Servische bewind gesteunde coup werd afgezet in verband met zijn verzet tegen het VN-vredesplan, heeft de Servische en "Joegoslavische" autoriteiten verzocht hun invloed aan te wenden zodat in december ook in de Krajina verkiezingen kunnen worden gehouden. Hij stelde dat hierdoor zou worden aangetoond dat de Krajina als zelfstandige staat kan bestaan. Met zijn verzoek lijkt hij tevens aan te geven van mening te zijn dat hij nog steeds door een meerderheid van de bevolking van de Krajina gesteund wordt. Bij zijn voorstel zal ook een rol spelen dat het huidige bewind van de Krajina zich nu eveneens verzet tegen kernelementen uit het vredesplan, waarin is voorzien in het uiteindelijke herstel van het Kroatische gezag in de UNPA's.

Opmerkelijk is dat Tudjman zich de afgelopen weken niet meer heeft uitgelaten over zijn voornemen om een verlenging van het UNPROFOR-mandaat af te wijzen, als dat in maart 1993 afloopt. In beginsel is het denkbaar dat hij toch zal instemmen met een verlenging van het mandaat. Daarbij kan de overweging een rol spelen dat een eventuele militaire operatie tegen de UNPA's, gezien de aanwezigheid van leden van de voormalige JNA in de Servische gebieden, kan leiden tot een langdurige guerrilla-oorlog. Bovendien zou Kroatië, aangenomen dat de strijd in Bosnië-Herzegovina zich op het huidige niveau voortzet, in dat geval in een twee-frontenoorlog zijn gewikkeld. Daarbij moet Kroatië er rekening mee houden dat de JNA betrokken zou kunnen raken bij eventuele gevechten in UNPA-oost of in het Dalmatische kustgebied, bijvoorbeeld rond Prevlaka. Ook de recentelijk gemelde demobilisatie van 40.000 Kroatische reservisten zou erop kunnen wijzen dat Kroatië geen intensivering van de gevechten nastreeft.

Tudjman heeft echter zijn voornemen tot op heden niet formeel herroepen. Bovendien werd vorige maand nog melding gemaakt van activiteiten van de Kroatische Generale Staf die erop wezen dat Kroatië het komende voorjaar een groot-schalig offensief plant. Gezien de opstelling van de nationalistische stromingen in Kroatië, die een modus vivendi met de Serviërs afwijzen, moet Tudjman, indien hij zijn voornemen formeel herroept, rekening houden met een aanzienlijk verlies aan aanhang, met name ook in het leger waar de nationalistische stromingen over een grote aanhang lijken te beschikken. Op grond van dit alles moet vooralsnog worden aangenomen dat Tudjman, ervan uitgaande dat het VN-vredesplan

ook komend voorjaar op hoofdpunten nog niet zal zijn uitgevoerd, toch zal blijven bij zijn weigering het mandaat te verlengen. Dit laatste maakt alleszins denkbaar dat Kroatië na het verlopen van het mandaat en de daardoor noodzakelijke aftocht van UNPROFOR, alsnog zal overgaan tot militaire akties tegen de "Servische" gebieden.

Macedonië

De EG-bemiddelaar Owen heeft gesteld dat de EG tijdens de topconferentie in Edinburgh (11 december) een definitieve beslissing moet nemen over de erkenning van Macedonië, die zoals bekend tot op heden wordt tegengehouden door Griekenland. Dit land geeft geen tekenen van compromisbereidheid over haar eisen met betrekking tot deze kwestie; de Macedonische regering blijft een naamswijziging afwijzen. De Griekse regering moet echter rekening houden met de mogelijkheid dat individuele EG-staten Macedonië toch zullen erkennen, als een compromis nog langer uitblijft.

Conclusie/vooruitzicht

Recente tegenslagen voor UNPROFOR in Bosnië-Herzegovina geven aanleiding tot nieuwe twijfels of de VN-vredesmacht in staat is om zijn huidige mandaat uit te voeren. Ook in Kroatië ondervindt UNPROFOR tegenslag in zijn pogingen het VN-vredesplan uit te voeren. In laatstgenoemde republiek lijken niet alleen de Serviërs, maar in voorkomend geval ook de Kroaten zich te onttrekken aan kernelementen uit het vredesplan.

De internationale sancties tegen "Joegoslavië" lijken de positie van federaal premier Panic te verzwakken in zijn machtsstrijd met de conservatieven onder leiding van de Servische president Milosevic. Dit maakt het nog onwaarschijnlijker dat de verkiezingen van 20 december a.s. zullen leiden tot een aantasting van de machtsbasis van de socialisten.

Ondanks het feit dat de Kroatische president Tudjman zich recentelijk niet meer heeft uitgesproken over zijn eerder geuite voornemen een verlenging van het UNPROFOR-mandaat in maart 1993 af te wijzen, lijkt het nog steeds aannemelijk dat hij dit voornemen toch zal uitvoeren. Een heropleving van de gevechten kort nadien blijft dan ook alleszins denkbaar.